

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

на съдията Гроздан Илиев по к.д. 1 от 2021 г.

Подписах Определението от 16 февруари 2021 г. по к. д. № 1 от 2021г., с особено мнение по допустимостта на искането на Висшия адвокатски съвет (ВАдвС). Поддържам че, в хода на производството за решаване на делото по същество не настъпи промяна в обстоятелствата, която да налага отказ от особеното ми мнение, поради което поддържам разбирането, че искането на ВАдвС за установяване на противоконституционност на разпоредбите на § 2 от Преходни и заключителни разпоредби на Закон за допълнение на Закона за задълженията и договорите (ПЗР ЗДЗЗД), обн. в ДВ, бр. 102 от 01.12.2020 г., за който се твърди, че придава обратно действие на новия чл. 112, ал.1 ЗЗД, въвеждащ десет годишна давност с изтичането на която се погасяват парични вземания срещу физически лица, не следваше да бъде допуснато за разглеждане по същество.

Съгласно разпоредбата на чл.150, ал.4 от Конституцията правомощията на ВАдвС са значително ограничени - може да сезира Конституционния съд само на основание чл.149, ал.1, т. 2 от Конституцията за установяване противоконституционност на закон, с който пряко/непосредствено се нарушават права и свободи на гражданите, каквито несъмнено са закрепените в Конституцията, лични и политически права, които са присъщи на човека и всеки гражданин и са неотменими. Редакцията на разпоредбата е идентична с тази на чл.150, ал. 3, отнасяща се до правомощията на омбудсмана. Според мотивите към законопроекта ВАдвС може да сезира Конституционния съд само в случаите, когато със закон се засягат основните права на гражданите. (В този смисъл Определение № 1 от 2020 г. по к. д. № 8/2020 г., Определение № 1 от 2019 г. по к. д. № 1/2019 г., Определение № 2 от 2016 г. по к. д. № 12/2015 г., Определение № 8 от 2010 г. по к. д. № 14/2010 г.).

По настоящото дело ВАдвС оспорва разпоредби от Закона за задълженията и договорите, с които се определя началния момент от който започва да тече десетгодишния давностен срок за погасяване на парични вземания срещу физически лица. Твърди се противоконституционност на закон, който осигурява защитата на гражданите - длъжници по парични вземания и се преследва осигуряване на защитата на кредиторите, които обикновено са юридически лица, като банки и други кредитни институции.

От изложеното е видно, че се оспорва конституционността на разпоредби, които уреждат търговска/стопанска дейност. Става дума за облигационни правоотношения между страните, които са извън предметния обхват на правомощието, както на омбудсмана, така и на ВАдвС по чл.150, ал.3 и 4 от Конституцията. Подробни съображения за липсата на процесуална легитимация на ВАдвС да инициира производство в аналогични случаи съм изложил в особените мнения по к.д. № 1 от 2017 г.; к.д. № 11 от 2017 г.; к.д. № 3 от 2019 г. В подкрепа на разбирането ми за отсъствие на процесуална легитимация на ВАдвС са и Решение № 11 от 18.12.2007 г. по к. д. № 6 от 2007 г.; Определение № 8 от 2 декември 2010 г. по к. д. № 14 от 2010 г.; Определение № 2 от 12.04.2016 г. по к.д. № 12 от 2015 г.; Определение № 1 от 21.02.2019 г. по к.д. №1 от 2019 г.; Определение № 1 от 29.09.2020 г. по к.д. № 8 от 2020 г.

Висшият адвокатски съвет поддържа наличие на противоконституционност на §2 ПЗРЗДЗЗД поради противоречието му с принципа на правовата държава - чл. 4, ал. 1 от Конституцията. В тази част искането за обявяване противоконституционност на оспорената разпоредба също е извън правомощията на вносителя по чл. 150, ал. 4 от Конституцията, защото разпоредбата на чл.4 закрепва принципа на правовата държава, т.е. норма принцип, която не урежда конкретни права и свободи на гражданите, непосредствено нарушени с оспорената разпоредба.

Когато законът не съответства на други конституционни норми и принципи, какъвто в случая е принципа на правовата държава - чл.4 от Конституцията, дори да се приеме, че нарушението на последния индиректно/косвено да води до засягане и правата и свободите на гражданите, то не може да бъде предмет на искане по чл. 150, ал. 4 от Конституцията. В този и други подобни случаи, ВАдвС не разполага с правомощието за пряко сезиране на Конституционния съд. При твърдяната противоконституционност той разполага с възможността да уведоми органите по чл.150, ал.1 от Конституцията, които извършват самостоятелна преценка за наличие на основанията по чл.149, ал.1 от Конституцията, за да сезират Конституционния съд. В този смисъл е последователната практика на Конституционния съд намерила израз в Решение № 11 от 18.12.2007 г. по к. д. № 6/2007 г.; Определение № 8 от 02.12.2010 г. по к. д. № 14 от 2010 г.; Определение № 2 от 12.04.2016 г. по к. д. № 12 от 2015 г.; Определение № 1 от 21.02.2019 г. по к. д. № 1 от 2019 г.; Решение №11 от 2018 г. по к.д. № 8 от 2018 г.

Въпросите относно допустимостта на искането се поставят и в частта, с която се поддържа наличие на противоконституционност на оспорената разпоредба с чл.17, ал.3 и 5 от Конституцията. Твърди се, че с оспорения закон държавата е отнела частни парични вземания на кредиторите. Ноторно е, че погасителната давност не променя правата и задълженията на кредитора и длъжника. Давността не води до погасяване на самото вземане, а на правната възможност то да бъде събрано принудително. Длъжникът все още може да изпълни и задължението ще бъде платимо. Следователно законодателят не въвежда давността като опрощаване на дължимото, респ. отнемане/принудително отчуждаване на частни вземания на кредиторите, поради което искането се явява недопустимо и с оглед отсъствието на основанието по чл.17 , ал.3 и 5 ЗЗД.

По изложените съображения приемам, че искането на ВАдвС за установяване противоконституционност на § 2 от Преходни и заключителни разпоредби на Закон за допълнение на Закона за задълженията и договорите (ПЗР ЗДЗЗД), обн. в ДВ, бр. 102 от 01.12.2020 г., трябваше да се остави без разглеждане като недопустимо.

Конституционен съдия:

Гроздан Илиев